

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

87. An existens in peccato mortali; quando elicit actum contritionis propter administrationem alicujus Sacramenti, teneatur ad examen conscientiae, & commemorationem omnium peccatorum? Idem quaeritur,

...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

chum n. 243, in fine) assignando tres, aut quatuor annos, itaut fatendum esset peccare proculdubio contra hoc præceptum speciale eum, qui ad id tempus penitentiam, & veniam petitionem differret: hoc sane est assumere, & supponere probandum, & affirmare id, de quo est controversia: nostri enim Authores nullum quantumvis longum tempus admittunt secluso præcepto positivo, nec ullum vident argumentum quod ad id cogat, nisi quod videtur, qui negligit penitentiam, Deum offensum negligere, ad quod nos respondemus, non videtur. Imo neque in ipso mortis articulo, si omitteret, non ex vi præcisæ omissionis peccaret peccato contemptus (quo peccato commisionis non peccatur, nisi per voluntatem directam) sed peccaret peccato omissionis actus debiti charitatis, cujus præceptum tunc urget, quidquid sit, an simul etiam peccaret contra obligationem procurandi suam salutem æternam, & vitandi æternam damnationem. Ita ille. Unde à fortiori non videtur admittenda opinio Patris Sfortia Pallavicini in *asser. Theol. lib. 7. cap. 25. n. 268.* asserentis speculative loquendo, probabile esse non licere decernere dilationem penitentiae ultra annum.

10. Non deferam tamen hic adnotare sententiam Cardinalis Lugo docere Coninch, Granadum, Ochagaviam, Candidum, & alios, quos citat, & sequitur Leander de *Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 1. quest. 37.* qui optimè subdit nostram sententiam non esse fallam, & improbabilem, ut immeritò illam vocat Nugnus in *addit. ad 3. part. quest. 2. artic. 3. dub. 3.* Sed iste Auctor sapè sapius fædè labitur in censurandis Doctorum virorum opinionibus, & Leander ubi *suprà* pro nostra sententia adducit 16. Doctores, & inter illos Cajetanum, Sotum, & Durandum omnes Dominicanos. Unde nostram sententiam Lelsius in *3. p. D. Thoma, q. 8. de tempore contritionis dub. 2. num. 7.* vocat valde probabilem.

11. Ex dictis infero, quod etiam stando in opinione Cardinalis Lugo, & aliorum, puto non esse admittendum id, quod docet Nugnus ubi *suprà*, & Reverendissimus Candidus *tom. 5. disp. 24. art. 16. num. 5.* ubi sic ait: Qui manet in aliquo peccato per octo, & fortè etiam per sex menses, & non elicit aliquem actum contritionis, tenetur in confessione postea se accusare de violatione præcepti contritionis. Sic ille. Sed pace viri doctissimi, & amiceissimi, puto nec teneri penitentem illud peccatum omissionis contritionis elicendæ explicitè in confessione explicare. Nec Confessarium interrogare, saltem regulariter loquendo, de peccato illo. Primò, quia nullus fidelis de transgressione præcepti diligendi Deum supra omnia, nunquam interrogamus penitentes, eo quod ex confessione ipsa, satis constat nobis, aut illud servaverint, vel non; sic non tenemur interrogare specialiter penitentes, an satisfecerint præcepto dolendi de peccatis post ultimam confessionem; quia ex ipso penitentis statu, & confessione, qua se accusat de confessione per annum plusquam omiſſa, innotescit satis illa transgressio. Et ita nostram sententiam tenet Cardinalis Lugo ubi *suprà* *num. 242.* & *seq.* & post illum Leander *suprà* *citatus quest. 39.*

RESOL. LXXXVII.

An existens in peccato mortali, quando elicit actum contritionis propter administrationem alicujus Sacramenti: tenetur ad examen conscientiae, &

commemorationem omnium peccatorum? Idem queritur, quando quis ex defectu Confessarii ad vitandum scandalum celebrat absque prævia confessione. Et advertitur non requiri distinctas contritiones pro distinctis peccatis, sed sufficere unam pro omnibus. Sed docetur tamen sub præcepto naturali teneri peccatorem ad examen, & recogitationem omnium peccatorum? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Resolut. 55.

§. 1. **C**asus sunt satis practicabiles, & quidem curiosi; & ad illos affirmativè respondet Melchior Canus inter præstantissimos Theologos ordinis Prædicatorum doctissimus in *Relect. de pœnit. 3. part. ad 3. principalem rationem dubitandi conclus. 2. & 3.* idem etiam tenet Scotus in *4. sent. distinct. 27.* putant enim contritionem secundum se, & præciam suam rationem requiri aliquod examen conscientiae, vel commemorationem peccatorum ad justificationem extra Sacramentum penitentiae. Probatur hæc opinio, quia quod postulat votum, seu propositum confitendi peccata, postulat illud, quod requiritur ad peccatorum confessionem: sed contritio baptizatorum postulat propositum confitendi Sacramentaliter peccata mortalia; Sacramentalis autem confessio requirit examen conscientiae, & commemorationem singularium mortalium, ergo & contritio baptizatorum postulat etiam examen conscientiae, & commemorationem singularium peccatorum mortalium.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum *Sup. hoc loco Ref. seq.* D. Thom. in *qq. disputatis de veritate quest. 28. art. 5. ad 3.* Cajetano *opusc. de contrit. quest. 2. & aliis.* Probatur, si vera contritio præcisè spectata requirit examen conscientiae, & omnium peccatorum commemorationem; vel id requirit ex præcisâ ratione contritionis qua contritio, vel ex aliqua ordinatione Dei, non primum, quia contritio dicit solummodo detestationem & dolorem de peccatis, cum proposito satisfaciendi, & de cætero non peccandi, ubi nulla fit mentio examinis conscientiae, vel commemorationis peccatorum: & potest aliquis omnia sua peccata in confusio tantum considerata efficaciter detestari, emendationem vitæ, & satisfactionem apud se statuere, ut patet in Zachæo *cap. 19. S. Luca in Latrone cruci affixo, cap. 15. sancti Mercurii*: igitur contritio spectata præcisè, non postulat necessariò examen conscientiae.

3. Nec potest responderi istos nunc commemoratos fuisse excusatos, vel propter impotentiam, vel propter necessitatem; nam Zachæo, cum nec morbo, nec morte impediretur pramittere ejusdem examen, & peccatorum suorum commemorationem suæ contritioni, quam tamen ex ipsa lèctione Evangelij satis constat eum non præmississe. Et hæc omnia procedunt etiam quoad secundum dictum, nempe quod *contritio non requirit aliquod examen conscientiae ex ordinatione Dei*: quia talis ordinatio, nullibi extat, nec habetur ex traditione; imò potius colligitur contrarium: nam passim legimus in sacris litteris hominem justificatum iri per conversionem ad Deum, & statim ad primam contritionem de peccatis: at ejusmodi conversio potest plerumque fieri sine recogitatione omnium peccatorum in particulari: ut patet in exemplis supra relatis.

4. Nec quidquam facit in contrarium quod Ezechias

Ezechias c. 38. Isa. dicat Deo, *RecoGITabo tibi omnes avaritias meas in amaritudine animæ meæ.* & cap. 18. Ezechielis dicat Deus, *Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, & custodierit omnia præcepta mea, vita vivet.* ubi penitentia comparatur custodia mandatorum Dei, quæ debet esse singulorum.

5. Hæc inquam non faciunt in contrarium, nam docent tantum quid sit *utitius, & magis expediens, non autem quid præcisè tantum sit necessarium*, nec ex facto Regis Ezechia licet inferre, quod Deus jubeat idem, & eodem modo præstari ab omnibus penitentibus, quod à Rege Ezechia præstitum est; nam dantur quidam gradus inter penitentes alij alijs perfectiores: at hoc inquirimus quod absolute sit necessarium contritioni, non autem, quid utitius, & magis expediens.

6. Confirmatur hæc opinio, quia contritio Baptizatorum extra *Sacramentum*, nihil addit supra contritionem in lege naturali, & Mosaicâ præter propositum confitendi peccata sacramentaliter, quatenus Christus Dominus statuit nullum peccatum mortale Baptizatorum esse remittendum, nisi per ordinem ad subjectionem clavibus Ecclesiæ factam in re, vel in voto, ut patet ex dictis supra de sensu verborum formæ Sacramenti penitentia, sed contritio cum tali proposito potest haberi absque examine conscientia; quatenus homo potest conteri de omnibus peccatis suis mortalibus in confuso, & in genere, extendendo virtualiter actum contritionis suæ ad omnia, & singula sua mortalia; & potest etiam simul habere firmissimum propositum expressum de illis subjiciendis Ecclesiæ clavibus tempore, modo, & occasione debitæ, absque quod tunc de illis sigillatim, & in particulari cogitet. Nec item Christus Dominus requiritur examen istud in contritione Baptizatorum, extra Sacramentum penitentia desiderasse, sive sacras litteras, sive traditiones, sive Patrum testimonia consulamus: igitur contritio Baptizatorum, extra Sacramentum Penitentia, spectata præcisè, non postulat aliquod conscientia examen. Restat modo respondere ad argumentum pro sententia Melchioris Cani, & aliorum adductum; & ideo nego ejus majorem; magna est enim distinctio inter rem, & propositum, seu votum de re ipsa, ut patet in Baptismo, ad cuius votum sufficit, ut sit efficax volitio percipiendi Baptismum tempore, loco, & modo debitæ, nihil aliud in particulari designando tanquam simpliciter requisitum ad tale votum: at quia suscepcio Sacramenti consistit in praxi, & praxis postulat ea omnia, quæ sunt Sacramentum essentialia fieri eo modo, quo fert institutio Sacramenti, & Sacramentum penitentia postulat essentialiter confessionem, seu accusationem omnium peccatorum mortalium, & circumstantiarum speciem mutantium; ut docebitur agendo de confessione, ideo postulat consequenter penitentem facere enumerationem singulorum suorum peccatorum mortalium, quæ tamen enumeratio, seu illorum recordatio extra Sacramentum non requiritur in contritione. Et hæc omnia invenies magis firmata apud Nicolaum Isambert, Professore Regium Sorbonæ 3. part. D. Thoma. tom. 2. de Sacrament. Penitent. disp. 11. & 2. & 3. cui adde me citato Dicaftillum, de Sacrament. tom. 2. tr. 8. disp. 2. dub. 8. num. 174. Idem docet Petrus Sotus Lect. 13. de penit. circa finem. Ledeina 2. part. 4. quest. 1. art. 6. Victoria in summa de Sacramentis quest. 115. Idem docuit etiam Major in 4. distinct. 17. quest. 3. Vega lib. 13. in Tom. 1.

Trident. cap. 25. Suarius disp. 4. sect. 6. assertio me 1. 2. & 3. Valquez ad quest. 80. artic. 2. dub. 7. Coninch ad eandem quest. disp. 2. dub. 8. & alij multi recentiores in quibus Cardinalis Lugo disp. 5. num. 90.

7. Itaque dicendum est, quod hæc penitentia de peccatis in confuso vere est propter Deum, amore amicitia summè dilectum, ut supponimus, ac proinde impossibilis cum omni peccato, ergo sufficiens ad amicitiam Dei, & justificationem extra confessionem. Unde Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. rationem contritionis, quæ ad justificationem requiritur, explicat sine ullo examine, quod ante confessionem esse debet juxta doctrinam ejusdem cap. 5. ubi docet ad confessionem necessarium esse hoc examen, quia nimirum propter confessionem singulorum peccatorum ex vi ejusdem præcepti requiritur; cum tamen ad justificationem in Sacramento Baptismi solum sit penitentia in confuso sufficiens. Adde, quod confederatio peccatorum vitæ antecedentis circa singula peccata etiam in specie, non potest fieri in multis casibus sine longa temporis mora. Contra verò perfecta conversio ad Deum per penitentiam sufficientem ad justificationem, contingere potest etiam in magnis peccatoribus tempore brevissimo. Ideo Chrylостomus Episc. ad Theodorum Lapum, & refertur in cap. talis de penitentia, disp. 3. dixit, *Deum quantumque, & quolibet brevi tempore non despiciere penitentiam.* Patet S. Leo Episc. 91. *Misericordia* (inquit) *divina non possumus tempora deservire, apud quem nullas paritur moras vera conversio.* Et S. Coelestinus Papa Episc. 2. c. 2. *Vera* (inquit) *ad Deum conversio mente potius est existimanda, quam tempore*, signum ergo est, conversionem veram per penitentiam de omnibus peccatis posse excitari ex cogitatione in confuso, per quam quis intelligat se per culpas esse offensum, & inimicum Deo.

8. Non me latet circa præsentem questionem Sup. hoc in mediam sententiam existere, convenit enim cum secunda non requiri distinctas contritiones pro distinctis peccatis, sed sufficere unam pro omnibus, docet tamen sub præcepto naturali teneri peccatorem ad examen, & recogitationem omnium peccatorum; est Alenf. 4. part. quest. 17. mem. 3. art. 8. §. 2. Bonaventura in 4. distinct. 16. part. 2. art. 2. quest. 1. S. Thom. 3. part. q. 87. art. 1. in 4. dist. 17. quest. 2. art. 2. questiuicula 6. & art. 3. questiuicula 3. prima 2. quest. 113. art. 5. ad 3. de veritate q. 8. artic. 5. ad quartum, Capreol. in 4. d. 16. q. 1. art. 3. ad quintum. Richard. distinct. 167. art. 4. q. 2. Durand. dist. 17. quest. 2. ad 1. Soti quest. 2. art. 3. Major. dist. 14. q. 2. §. 2. principaliter. Medina Cod. de penitentia tract. 1. quest. 3. Cani Relect. de penitentia p. 3. circa finem. Bellarmin. lib. 2. de penit. cap. 11. propositione 5. Valent. disp. 7. de contrit. q. 8. punct. 6. Nugnuz in additione ad tertiam partem q. 2. art. 6. dub. 1. conclus. 2. Probat hæc opinio, quia penitentia formalis de omnibus & singulis peccatis, est de jure natura requisita ad perfectam reconciliationem cum Deo; sed hæc haberi non potest sine distincta peccatorum recogitatione. Major constat ex dictis: nam perfecta reconciliatio supponit saltem in voto perfectam retractationem offensæ; hæc autem fieri non potest, nisi per formalem detestationem omnium, & singularium offensarum: nam omnis alia imperfecta est, & virtualis tantum. Minor probatur, quia cum detestatio sit actus voluntatis, non potest esse formalis, & expressa, nisi de objecto distinctè cognito: ergo

detestatio, quæ fertur in peccata in communi, & confusè tantum cognita, non est formalis, & expressa omnium, sed virtualis tantum, & implicita. Nec est eadem ratio de proposito servandi præcepta; quia hoc sufficit, ut feratur in præcepta confusè cognita: nam finis huius est, confirmare animum ad observantiam divinatorum præceptorum, quod haberi potest sive confusè sive distinctè ad ea feratur: At finis detestationis peccatorum est, ea ex animo retractare, & condignam poenam sumere, quatenus offensa Dei sunt, qui finis eo perfectior habetur, quo distinctius ea cognoscuntur: cum ergo non teneamur singulas offensas singulis detestationum actibus retractare, saltem tenebimur omnes distinctè recogitatas uno retractationis actu detestari, quem S. Thomas appellat penitentiam specialem, & distinctam.

9. Verùm his non obstantibus ego satis probabiliter non recedo à sententia, quam docui, & idè illam, tanquam probabilem etiam adversarij admittunt, unde Amicus in *Curs. Theolog. Tom. 8. disp. 4. sect. 6. n. 143.* sic ait: Dico tertio, tenetur peccator ex vi efficacis dilectionis Dei, in actu contritionis inclusæ sub præcepto naturali ad distinctam recogitationem omnium mortalium: quamvis opposita opinio probabilis sit, & præcisè securæ; Ita ille, & idè stante probabilitate, & securitate huius sententiæ, patet responsio ad dubium propositum in titulo præsentis resolutionis, idè negativè respondeo. Nam in illis casibus cum Sacerdos existens in peccato mortali non teneatur confiteri, sed tantum per actum contritionis se constituere in gratia, sequitur, eliciendo actum contritionis extra Sacramentum, detestando peccata in confuso, quatenus sunt offensa Dei, esse sufficientem ad remissionem peccatorum, ut possit Sacramenta in gratia ministrare, absque aliquo examine peccatorum. Et idem dicendum videtur de Sacerdote, qui ad vitandum scandalum non habens copiam Confessarij astringitur ad celebrationem Missæ: nam sufficit absque peccatorum examine elicere actum veræ contritionis, & sacrificium offerre, & licet in his casibus esset valde utile, & pium, singula in particulari recogitare, ad facilius excitandam perfectam penitentiam per discussionem gravitatis cuiusque peccati, non tamen id esse necessarium, ita, ut ex confusa sola consideratione non possit haberi.

10. Adde, quod idem amicus ubi *suprà n. 155.* stando in sua opinione docet, illam peccatorum recognitionem non requiri ut medium ad contritionem; sed solum, ut præceptum; unde non est necesse, ut illam præcedat; sed potest subsequi, & in opportunum tempus differri.

RESOL. LXXXVIII.

An qui confitetur peccatum oblitum, vel peccata alias confessâ iterum confitetur, debeat necessariò elicere novum dolorem? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Ref. 21.

Sup. hoc primo infra in Resol. 95. §. Nota hic & in Ref. 245. & in alio §. earum annotationi.

§. 1. **C**asus est practicabilis, & plures serupulos pro his qui frequentant confessiones expellet. Ego primus post Ledesinam de illo olim tractavi; postea, me tamen citato, illum discussit Eminentissimus Cardinalis Lugo, sed novissimè me citato etiam pertractat Dicastill. de *Sacr. 1. 2. rr. 8. d. 6. dub. 12. n. 160.* Ubi sic ait: Afferendum est non solum quando novum peccatum quis fate-

tur, quod oblivione non dixerat, sed quando eadem omninè peccata novæ confessioni subijciuntur, sufficere autem dolorem, vel physicè vel moraliter manentem adhuc. Ratio est, quia potest idem dolor per novam confessionem novæ absolutioni subijci, non minus, quando eadem peccata sola, nullo addito de novo peccato, novæ absolutioni per novam confessionem significantem denudè talem dolorem, quam, quando peccatum oblivione omisum subijciuntur, & antiqua peccata non minus possunt subijci sub illo dolore, quam si nulla eorumdem peccatorum confessio, & absolutio præcessisset. Nam, quod aliud peccatum simul addatur, vel non addatur, non refert, si alioquin dolor, & nova confessio illum manifestans adsint cum cæteris requisitis, quod ex jam dicendis amplius confirmabitur, & declarabitur. Atque hæc est sententia, quam absolute sequitur Ledesina citatus, & testatur esse magis communem, & postea sequutus est Lugo, & ante ipsum Diana.

2. Confirmatur ex praxi Ecclesiæ, & Confessariorum posse confirmari nostram sententiam, quia pauci sunt (si tamen sunt) qui sint solliciti de movendo penitente, ut in reconciliationibus renovet dolorem (ut rectè notavit Lugo) signum ergo est prius habitum dolorem sufficere.

3. Obijcies ex dictis sequi posse, aliquem toto anno quotidie confiteri eadem peccata; non renovato dolore, quem habuit initio anni, quod videtur absurdum.

4. Respondet Lugo *suprà n. 35.* id pendere ex alia questione, ad quam omnes tenentur respondere, scilicet quanto tempore possit dolor antecedere confessionem, vel absolutionem, ut dici possit habere moralem unionem cum ipsa in ordine ad constituendum unum Sacramentum. Omnes enim debent assignare aliquod tempus, intra quod ea partes debeant concurrere, ne fortè propier longam distantiam non possit esse unio moralis inter partes adeò distantes. Hæc ille, & quidem verissimè; voluissent tamen ut aliquam regulam nobis assignaret, vel suam in ea re iudicium aperuisset. Solum addidit dolorem priorem interrompi per peccatum subsequens; atque adeo ex eo etiam capite, debere iterum renovari. Ex his concludit rem totam. Sed quid si toto anno non fuerit interpositum peccatum? Quid, si supervenientem phrenesim, vel aliam mentis alienationem? malum ab aliis audire quid sentiam, quam per me discernere. Hæc quidem difficultas non solum est pro iterata absolutione, & novo Sacramento; sed æque pro primo, an quævis distantia sit sufficiens, vel quanta debeat esse propinquitas. Ego sanè in tom. præcedente tractat. 1. disputatione prima, dubio 6. egi de similitudine requisita inter materiam, & formam Sacramentorum, ubi primò quidem dixi arbitrio prudentis relinqui debere. Deinde majorem requiri propinquitatem in quibusdam, ut in Baptismo, Confirmatione, Unctione, &c. quam in Matrimonio, & Penitentia, quæ duo naturam contractus & iudicij sequuntur, adeò ut Matrimonium multis diebus post datum ab uno contrahente consensus perficiatur, ut quando inter absentes celebratur. Et absolutio confertur etiam sequenti die, dummodo non interveniat novum peccatum, & sæpè fit, quando homo est alienatus à sensu, & prius aliqua ratione (de quo suo loco) fuerat confessus. Unde, si post confessionem ritè factam incidit in amentiam perpetuam, & Confessarius qui exceperat, vel incitavit, vel alia causa non statim absolvit, etiam si multis diebus distulerit absolvere,

Sup. hoc in Ref. 149. & in alio §. not.

Sup. doct. na sequitur huius §. infra in Ref. 94. §. 6. & in Ref. 96. §. 1. post media, à ver. Tam menti & cursum in a. 10. §. ead. annot.